

<vormgeven als ansichtkaart>

Groeten uit De Norgerduinen

Reisverslag van een memorabele expeditie

Visie & strategie voor Norgerduinen
31 oktober 2017

<pagina 3, vormgeven als achterzijde ansichtkaart>

Wij gingen met elkaar op groepsreis naar de Norgerduinen. Het gezelschap was zeer gemêleerd, maar we hadden met elkaar hetzelfde reisdoel. Dat maakte de reis heel bijzonder. Wij ontdekten er cultuurhistorische schatten, adembenemende landschappen en wonderschone natuur met als kloppend hart het immer bruisende Norg, een dorp waar altijd wat te doen is. Norg trekt mensen. Nieuwkomers worden er verrast door de pracht en de levendigheid. En wie het eenmaal kent, komt er graag terug. Het is een omgeving waar recreatie en toerisme, wonen & werken, natuur & landbouw, middenstand & horeca en cultuurhistorie allemaal hun plek verdienen. Wij gingen gezamenlijk op expeditie en kwamen daarbij tot de overtuiging dat wij er met elkaar voor willen zorgen dat Norg het centrum is van een uniek gebied waar al deze elementen op een natuurlijke manier bij elkaar komen. Het enthousiasme waarmee wij onze expeditie invulling gaven, krijgt vorm in dit stuk. Wij presenteren het u, met de Groeten uit De Norgerduinen!

1.1 Voorwoord

<later in te voegen>

1.2 Op expeditie door het bos, een inleiding

met afbeelding 'op expeditie door het bos'

Deze 'Visie Norgerduinen, een plek om te (ver-) blijven voor iedereen' kwam interactief tot stand. Bij het proces waren zeer veel inwoners, verenigingen en organisaties betrokken. Met elkaar gingen we op expeditie. We maakten een reis door Norg en de Norgerduinen. We bezochten er interessante plekken en ontmoetten er bijzondere mensen. Met deze visie in onze hand vertellen wij u waar we naar toe willen met de Norgerduinen. En u leest hoe we dat met elkaar willen bereiken. De expeditie is met deze visie dus nog niet afgelopen. We gaan verder met elkaar op reis om de doelen uit dit plan te bereiken. En tijdens deze unieke krijgt u van ons af en toe een ansichtkaart, waarmee wij u op de hoogte houden.

Aanleiding en noodzaak

De discussie begon ooit met de vraag of je nu wel of niet permanent mag wonen in een recreatiewoning. Voor enkel dit vraagstuk bleek geen oplossing voorhanden. Diverse gesprekken en rapporten verder kwam de vereniging van huiseigenaren Oosterduinen met een initiatief, een voorstel voor een gerichte aanpak.

Deze aanpak verlegde de focus van de discussie: kijk niet meer naar zaken die ons verdelen, maar kijk juist naar zaken die ons verbinden. De vereniging van huiseigenaren paste dit uitgangspunt eerst toe op haar eigen toekomstvisie 'Oosterduinen, daar wil ik (ver)blijven'. Hierin stond het voorstel om samen na te denken over de bestemming van het gebied. Deze bestemming werd een praktische visie. Met elkaar pakten we het op voor het grotere gebied Norgerduinen.

In de Norgerduinen moet iedereen prettig kunnen (ver)blijven. Doel is het ontwikkelen van een duurzame oplossing die de waarde van de Norgerduinen voor iedereen vergroot. Verschillende mensen en partijen voelen zich betrokken bij Norg en de Norgerduinen. Er bestaat een grote gemeenschapskracht om de leefbaarheid in dit gebied in stand te houden. Vanuit die betrokkenheid gingen alle betrokkenen in, uit en rond Norgerduinen aan de slag om een gedragen, gezamenlijke toekomstvisie op te stellen.

Duurzame oplossing

Zowel bij de gemeente Noordenveld als bij alle betrokkenen leeft de wens om een duurzame oplossing te vinden voor de Norgerduinen. Er spelen vele belangen. Daarom kwam deze visie tot stand door met elkaar met rust en afstand te kijken naar kansen om verschillende waarden, belangen en ontwikkelingen in het gebied onderling te verbinden. Zo kan de Norgerduinen een plek bieden aan de vele vormen van gebruik zoals wonen, recreatie, ondernemen, sociale en culturele activiteiten, natuur, landschap en cultuurhistorische waarden.

Brede werkgroep Norgerduinen

Het complete proces naar een duurzame visie op de Norgerduinen is opgepakt door een brede groep bewoners, betrokkenen en belanghebbenden. In bijlage vindt u een overzicht van deze groep enthousiaste, positief kritische en betrokken mensen. Zonder hen was de Expeditie nooit gelukt. Op de reis hebben we elkaars hand constant vastgehouden zonder afbreuk te doen aan de belangen die elk op zijn eigen reis heeft.

1.3 Reiswijzer

Hoe beleeft u de Expeditie Norgerduinen? De Norgerduinen, bestaande uit een aantal deelgebieden (Molenduinen, Langeloërduinen en Oosterduinen) heeft een bijzondere ontstaansgeschiedenis. Deze geschiedenis is van invloed op de hedendaagse situatie. Dit leest u in het volgende hoofdstuk. In hoofdstuk 3 nemen wij u mee naar de visie: de stip op de horizon die we met elkaar willen bereiken.

Vervolgens maken we een verdieping naar de deelgebieden waar we aan de hand van een aantal thema's u de deelvisies presenteren. In hoofdstuk 5 geven we een eerste aanzet hoe we met elkaar de visie(s) en doelen bereiken en een eerste aanzet voor projecten, klein en groot, op kortere of langere termijn uit te voeren, die bijdragen aan het halen van de visie. Ook zetten we de Expeditie Norgerduinen - de reis die we hebben afgelegd om te komen tot een visie - in de context van allerlei ontwikkelingen die invloed hebben op deze expeditie.

Een tijdreis door de geschiedenis van de Norgerduinen

Van heide en stuifzanden tot recreëren in de bossen

Een geweldig uitzicht had je, als je op de Hooge Berg stond. Rondom heuvels, zandverstuivingen en heidevelden met hier en daar sompig veen. Alleen in het zuiden was een teken van menselijk leven. Daar lag een authentiek Drents dorpje met aangrenzende essen. Alle wegen in Noord-Drenthe leidden en leiden naar dit dorpje: Norg, spin in het web van historische wegen. Enkele tientallen boerderijen, huizen en de kerk lagen rondom ruime brinken die door zandwegen met omliggende dorpen en gehuchten verbonden waren.

Al in de middeleeuwen was Norg het centrale kerkdorp van de regio. Hier deden inwoners van omringende buurschappen hun inkopen op de markt, bij lokale ambachtslieden en neringdoenden. Hier huisde ook de schulte (politiecommissaris) en zegevierde het recht naar de normen van die tijd tijdens de 'goorspraken' die er regulier plaatsvonden. Ten zuiden van het dorp lag de zeer uitgestrekte Norger Esch, waarvan het oudste deel - tussen Norg en Norgerholt – nu waarschijnlijk al meer dan duizend jaar oud is. Op het moment van ruilverkaveling in de jaren zestig lagen hier meer dan zeshonderd kleine akkers.

Grazende kuddes

Middeleeuwse herders verzamelden de kuddes runderen en schapen op de brinken. Onder het uitbundige gezang van veldleeuweriken leidden zij hun dieren over een netwerk van veedriften naar de rijke bosweiden, groenlanden en heidegebieden ten noorden, oosten en westen van Norg om daar te grazen. Twee grote houtwallen aan weerszijden van deze veedriften zorgden dat de kuddes niet de erven langs de weg of de es opliepen. Overblijfselen hiervan zijn tegenwoordig nog te zien langs enkele uitvalswegen van Norg. In de lente en herfst vonden er op de brinken jaarmarkten plaats, met name voor de handel in vee met omliggende streken.

Het ontstaan van de duinen

Na de Middeleeuwen gingen de boeren uit Norg meer en meer produceren voor de markt in de stad Groningen. Uitbreiding van productie bracht sterke vergroting van de schaapskuddes, toenemend plaggen van de heide en groeiend handelsverkeer met zich mee. In de negentiende eeuw verschenen aan weerszijden van het dorp twee molens. Dit alles was van grote invloed in het landschap. Het groene en afwisselende landschap van de woeste gronden en heidevelden werd aangetast, waardoor de onderliggende bodem ging verstuiven. Hierdoor ontstonden de stuifzandgebieden Molenduinen, Langeloërduinen en Oosterduinen.

Het ontstaan van het dennenbos

De Norgerduinen raakten kaal en verlaten. Om de stuifduinen in de Langeloërdunnen werd in de 19e eeuw zelfs een wal gelegd om te voorkomen dat noordwesterwinden het zand richting het dorp Norg bliezen en het stuifzandgebied te ver zou uitbreiden. Deze desolate omstandigheden zouden duren tot het begin van de twintigste eeuw. Om de zandverstuiving verder tegen te gaan werden er rond Norg in de loop van die eeuw stukken dennenbos aangeplant. De dennen hadden het gewenste effect. Maar ondanks de begroeiing met dit inmiddels volwassen uitheemse bos is aan het hobbelige reliëf nog altijd heel goed te zien dat dit vroeger een woestijn met talrijke zandduinen was.

Van vertier en vermaak...

Een van de modernste lagen in het landschap is die van toerisme en recreatie. Mensen begonnen in de 18e en 19e eeuw meer en meer vertier en vermaak te zoeken in cafés, op jaarmarkten, op veemarkten en de kermis. Rond 1900 kwam het georganiseerde toerisme en recreatie op gang. Bleekneusjes uit de grote steden konden onder andere in herstellingsoorden en openluchtscholen aansterken en als herboren terugkeren. Zij werden letterlijk gerecreëerd.

... tot recreatie en toerisme

Het ontginnen en afvlakken van zandgronden voor de landbouw stopte en de eerste hotels verschenen. Dagjesmensen ontdekten Norg. Waar eerder uitsluitend de bovenlaag van de bevolking verpoosde in statige buitenhuizen, ging nu ook de middenklasse er op de fiets op uit. Mensen kregen meer te besteden en meer vrije tijd. Mensen gingen zich vermaken in zomerhuisjes. Inwoners van de stad Groningen kregen hierbij Norg scherp in het vizier. De plaatselijke bevolking speelde hierop in. In de Norgerduinen werden zomerhuisjes gebouwd voor de verhuur. Eerst alleen langs de grotere zandpaden, maar later ook dieper in het bos. Houten bouwpakketten maakten de droom van velen over een eigen huisje in het groen werkelijkheid.

Een echte vakantiebestemming

De horizon van de stedelijke bevolking verbreedde. Meer en meer Stadgers wisten Norg te vinden. Na de Tweede Wereldoorlog kwam het toerisme pas echt goed op gang. Zomerhuisjes werden recreatiewoningen, infrastructuur en openbaar vervoer werden verder uitgebreid en er kwamen campings, bungalowparken, restaurants, een zwembad en uitkijktoren Belvédère bij paviljoen De Norgerberg. Ook werden er evenementen op touw gezet, zoals de Rijwielvierdaagse en de motorcross in de Langeloërdunnen. Scholen uit de wijde omgeving wisten Norg te vinden voor schoolreisjes. Tot 2008 was pretpark De Vluchtheuvel een van de bekendste speeltuinen van Nederland. Zo werd Norg een echte vakantiebestemming met de Langeloërdunnen, Oosterduinen en Molendunnen als recreatieoord.

Vertierzoekers werden rustzoekers

De Belvédère stond er niet lang. De toren verdween in de jaren veertig op mysterieuze wijze. Wat wel bleef was het bos. Uitzien over wat in de loop der tijd de Norgerduinen is gaan heten, lukt al lang niet meer zonder hulpmiddelen. Slechts enkele heideveldjes en zandverstuivingen herinneren nog aan hoe het ooit was. Verscholen tussen het groen van de Molenduinen, Langeloërdunnen en Oosterduinen liggen honderden recreatiewoningen. Groningers en Assenaren gaan niet meer en masse op vakantie naar Norg, de grote massa vertrekt vanaf Groningen Airport Eelde naar warmere oorden. Vertierzoekers maakten plaats voor rustzoekers en een groeiend aantal mensen combineert wonen en recreëren door permanent in een recreatiewoning te verblijven.

Authentiek Drents landschap

Norg en omgeving zijn nog wel altijd erg populair onder toeristen en recreanten die te paard, te voet, op de fiets of anderszins de landschappelijke waarden verkennen. En onderweg even pauzeren bij een van de vele etablissementen die het gebied rijk is. Zo wordt het esdorpenlandschap van Norg en omgeving wordt nog altijd gewaardeerd als een van de best bewaarde authentiek Drentse landschappen.

In opdracht van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten stelde het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen de Cultuurhistorische inventarisatie van het esdorpenlandschap rond Norg op. Deze werd gepresenteerd op 1 december 2016 en ook tijdens het symposium Expeditie Norgerduinen op 14 februari 2017. Met deze inventarisatie zijn de kwaliteiten van het landschap in kaart gebracht en de verhalen die daarbij horen verteld. In deze inventarisatie wordt ook specifiek ingegaan op de ontstaansgeschiedenis van de Norgerduinen. Op deze pagina's vindt u een samenvatting van deze geschiedenis, toegespitst op de Norgerduinen. De gehele ontstaansgeschiedenis van het Norger esdorpenlandschap kunt u opvragen bij Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer. <zo mogelijk digitale link toevoegen>

Hoofdstuk 3

Waar ligt toch die prachtige stip aan de horizon? Een visie op Norgerduinen

Ver voor ons ligt de plek waar we in de toekomst willen uitkomen. Maar waar ligt toch die plek? En hoe ziet die eruit? In dit hoofdstuk leest u waar we naar toe willen met de Norgerduinen en welke doelen we nastreven. Daarbij ligt de basis in een aantal gidsprincipes die we met elkaar hebben benoemd. Deze gidsprincipes helpen om de visie en haar doelen aan de hand van de strategie tot uitvoering te brengen.

3.1 Gidsprincipes

(Modern) naoberschap

(Modern) naoberschap betreft een nieuw netwerk van mensen, gedeeltelijk gebaseerd op de kernwaarden van het authentieke naoberschap. Binnen dit netwerk zijn mensen bereid om elkaar helpen om aangenaam te wonen, te werken en te leven. Nieuwe communicatiemiddelen ondersteunen de sociale verbindingen. Hierbij is een aantal ongeschreven regels van kracht: gedeelde verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid, wederzijds vertrouwen, talenteninzet en wederkerigheid.

Maatwerk

Bij maatwerk in de ruimtelijke ordening wordt de functionele wens aangepast aan de ruimtelijke mogelijkheden. De bestaande situatie stuurt daarmee de mogelijkheden voor het gebruik. Dit vraagt om een wil tot flexibiliteit van de mensen die de functie willen realiseren, de mensen die de bestaande situatie verdedigen en de gebruikers.

Provinciale kernkwaliteiten

Provinciale kernkwaliteiten zijn de kwaliteiten die bijdragen aan de identiteit en aantrekkelijkheid van Drenthe.

- *rust, ruimte, natuur en landschap*
- *oorspronkelijkheid (authenticiteit, Drents eigen)*
- *naoberschap*
- *menselijke maat*
- *veiligheid*
- *kleinschaligheid (Drentse schaal)*

Kernwaarden Omgevingsvisie Noordenveld 2030

De Kernwaarden Omgevingsvisie Noordenveld 2030 zijn de waarden die door de inwoners van Noordenveld zelf bovenaan zijn gezet als het gaat om wat zij belangrijk vinden. De gemeente Noordenveld is:

- *transparant*
- *leefbaar*
- *groen*
- *ondernemend*
- *duurzaam*

3.2 Norgerduinen, de stip aan de horizon

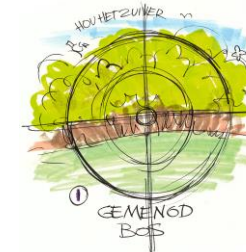

In de Norgerduinen streven we naar een cultuurhistorisch uniek en waardevol bosgebied. Het moet een gebied zijn waar mensen en inheemse flora en fauna zich thuis voelen. Vanuit de gidsprincipes en de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van bewoners, gebruikers en bevoegd gezag werken we er met elkaar aan een toekomstbestendige en evenwichtige verdeling van natuurwaarden, geaccepteerde en gedragen vormen van verblijf en een hoogwaardig toeristisch-recreatief gebruik en aanbod. De huidige en nieuwe voorzieningen, de sociale en fysieke veiligheid en fysieke en digitale infrastructuur zijn afgestemd op kwaliteiten van de verschillende deelgebieden.

Bos, natuur & landschap

In de Norgerduinen is er samenhang in het landschap. De landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten zijn leidend voor de vele vormen van gebruik. De biodiversiteit van de flora en fauna, kenmerkend voor de (oude) bossen, heideterreinen en zandvlaktes, is er toegenomen. Er is respect voor oude waardevolle bomen en landschappelijke elementen, terwijl uitheemse beplanting is verbannen.

In Norg en het omliggende esdorpenlandschap (de Norger Velden) is het historisch karakter behouden en versterkt vanuit de principes van Naoberschap 2.0 (zie Gebiedskompas, paragraaf 5.3).

“Een goede zonering voor natuur, recreatie en wonen in de bosgebieden ten noorden van Norg. (...) Hierbij geldt respect voor oude waardevolle bomen en landschappelijke elementen (...) Dit heeft het doel om in het totale bosgebied een betere samenhang te creëren.”

(uit: visiedocument Visie Bosgebied Norgerduinen ten noorden van Norg' van werkgroep Natuur, Bos & Landschap)

Recreatie

Norg is het toeristisch hart van de Kop van Drenthe. Het recreatief aanbod is kwalitatief hoogwaardig, toekomstbestendig en past bij de wensen van de verschillende gasten. Hierbinnen zijn de randvoorwaarden van

kracht die zijn gesteld voor het behoud van de natuurwaarden, cultuurhistorische waarden, economische rendement en de leefbaarheid van het dorp.

Recreatie en de vrijetijdseconomie dragen bij aan de leefbaarheid Norg en de Norgerduinen. Het recreatieve aanbod in Norgerduinen is onmisbaar voor het economisch rendement van heel Norg. De Norgerduinen zijn beschikbaar voor hoogwaardige verblijfsrecreatie. In de Norgerduinen en omgeving zijn mooie, uitdagende routes voor verschillende gebruikersgroepen, zoals sporters, dagrecreanten en verblijfsrecreanten.

“Norg is het toeristisch hart van de Kop van Drenthe met een toekomstbestendig kwalitatief hoogwaardig aanbod passend bij de wensen van de gast en passend binnen de randvoorwaarden gesteld door het behoud van de natuurwaarden, cultuurhistorische waarden, economische rendement en de leefbaarheid van het dorp.”

(uit: visiedocument ‘Visie werkgroep vrijetijdseconomie en recreatie)

Wonen

Bij terreinen in de Norgerduinen waar een transformatieopgave voor de hand ligt, is voor iedereen - onder voorwaarden - de mogelijkheid aanwezig om er te verblijven. Bij transformatie moet er een ruimtelijke, maatschappelijk of landschappelijke meerwaarde ontstaan voor de Norgerduinen. Waar wonen in het bos wordt toegestaan is de kwaliteit van de natuurwaarden van het bos of de landschappelijke waarden van de directe omgeving en de fysieke en sociale veiligheid toegenomen.

“Wonen in het bos kan samengaan met toename van ecologische rijkdom van een gebied (...) Huiseigenaren hadden zich gezamenlijk gecommitteerd aan een visie op de Norgerduinen en waren daar dan ook op aan te spreken.”

(uit: visiedocument ‘Norgerduinen daar wil ik (ver)blijven’ van werkgroep Wonen)

Veiligheid

Ieder die verblijft of recreëert in de Norgerduinen voelt zich veilig. Daarbij zetten zowel de gebruikers, de beheerders als het bevoegd gezag van de Norgerduinen zich actief in om dit gevoel van veiligheid te bewerkstelligen en te behouden.

Iedereen in de Norgerduinen moet erop kunnen vertrouwen dat er hulp geboden kan worden als dat nodig is, binnen de wettelijke kaders. Hiervoor moet zowel de bereikbaarheid van hulpdiensten als de fysieke bereikbaarheid van het gebied voor hulpdiensten op peil zijn. Maar dit mag niet ten koste gaan van het natuurlijke, bosrijke karakter van de Norgerduinen. Goede zonering van gebruik en sociale cohesie in bewoonde deelgebieden dragen hieraan bij.

In Norg en omgeving voelt iedereen zich veilig op de openbare weg, ongeacht vervoermiddel of wijze van verplaatsing.

“Er is in Norg een grote saamhorigheid die maakt dat er een stevig sociaal vangnet is. Ook wat betreft verkeersveiligheid en criminaliteit zijn er geen levensbedreigende situaties. Toch zijn er ook hier wel een paar knelpunten aan te wijzen, en met name wat betreft de situatie in de Norgerduinen.”

(uit: visiedocument ‘Ik voel mij veilig in de Norgerduinen’ van werkgroep Veiligheid)

Digitale voorzieningen

Het belang van functioneel internet is groot. Aansluiting op het wereldwijde web verschuift steeds verder richting primaire levensbehoefte. Zo worden voor zaken betreffende sociale en fysieke veiligheid en gezondheid van mensen meer en meer digitale voorzieningen ingezet. Digitale verbindingen faciliteren sociale netwerken en naoberschap 2.0. Ook voor onder meer bereikbaarheid en woongenot zijn digitale ontsluitingen van wezenlijk belang.

Vanwege de (gedeeltelijke) permanente bewoning is een volledige dekking van mobiel netwerk op minimaal 4G en de aanleg van een glasvezelnetwerk gewenst.

De digitale ontsluiting van Norg en de Norgerduinen kreeg een impuls. Hierbij ligt de focus op verhoging van de sociale en fysieke veiligheid, de bereikbaarheid en informatieverstrekking voor inwoners en recreanten. De gebruikers van de Norgerduinen en de gemeente trekken samen op bij de ontwikkeling van een goede digitale infrastructuur die geschikt is voor inwoners en recreanten.

Fysieke infrastructuur

De fysieke bovengrondse infrastructuur in de Norgerduinen versterkt de toegankelijkheid, veiligheid en toeristisch-recreatief gebruik van het gebied. Hierbij is het karakter van de diverse deelgebieden binnen Norgerduinen bepalend.

"De ontsluiting van de verschillende recreatieve bosgebieden verbeteren door middel van het aanleggen van parkeermogelijkheden en betere bewegwijzering."

(uit: visiedocument 'Pleisterplaats Norg' van werkgroep Infrastructuur)

Voorzieningen

Voor een dorp van de gegeven omvang zijn de voorzieningen in Norg behoorlijk op niveau. De ambitie is om het bestaande voorzieningenniveau voor zowel bewoners van het dorp en omgeving als voor toeristen en recreanten op peil te houden.

"Sommige voorzieningen zijn vooraf belangrijk voor bewoners, andere meer voor toeristen die slechts tijdelijk hier zijn. Maar afgezien van de verblijfsaccommodatie is er geen fundamenteel verschil in het wensenpakket: ook bewoners maken gebruik van recreatieve voorzieningen en vice versa."

(uit: visiedocument 'Expeditie Norgerduinen, werkgroep Voorzieningen')

Hoofdstuk 4

Visie per deelgebied

In dit hoofdstuk leest u een deelvisie per deelgebied binnen De Norgerduinen en voor Norg en de directe omgeving, voor zover direct van invloed op de ontwikkeling van De Norgerduinen. De visies per deelgebied zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op de deelvisies die zijn gemaakt door de werkgroepen Veiligheid; Natuur, Bos & Landschap; Infrastructuur; Wonen; Vrijtijdseconomie & Recreatie en Voorzieningen. De deelvisies vormen de basis voor de te ontwikkelen strategie en projecten voor De Norgerduinen.

4.1. Op pad in pleisterplaats Norg

Waar staat pleisterplaats Norg nu?

De pleisterplaats Norg is een authentiek Drents esdorp met karakteristieke boerderijen, molens en een kleinschalige structuur van brinken, essen, driften en laanstructuren. Het dorp telt maar liefst vijf brinken en evenzovele historische toegangswegen. Het knooppunt van deze vijf toegangswegen in het centrum van het dorp zorgt enerzijds voor verkeersdrukte, maar anderzijds ook voor spontane confrontatie van alle passanten met het charmante dorpscentrum waar zij een aantrekkelijk winkel- en horeca-aanbod vinden.

Dit maakt Norg tot een herkenbare spin in het web van het historisch esdorpenlandschap, een pleisterplaats voor bewoners en bezoekers. De Margaretkerk is een blikvanger. Binnen Norg staat (modern) naoberschap hoog in het vaandel. Zoals van oudsher te doen gebruikelijk binnen een klein plattelandsdorp zien de bewoners naar elkaar om. Zij zijn betrokken bij hun leefomgeving.

Waar willen we heen met pleisterplaats Norg?

Bos, natuur en landschap

De unieke cultuurhistorische waarden van Norg, zoals de laanstructuren, authentieke brinken en cultuurhistorische gebouwen, moeten worden behouden en hersteld.

Recreatie en vrijetijdseconomie

Als pleisterplaats biedt Norg diverse voorzieningen en bedrijvigheid voor de bewoners en gebruikers van Norgerduinen op het gebied van sport, cultuur, recreatie, evenementen en winkels, ook voor toeristische verhuur. Er bestaat veel aandacht voor de natuur.

Wonen

Norg biedt een evenwichtig woningaanbod, zowel top- en middensegment als sociale huisvesting. Het Oosterveld is van belang voor toekomstige woningbouw. De voorzieningen zijn op peil. Dit verhoogt het leefgenot.

Sociale & fysieke veiligheid

Behoud en versterking van modern naoberschap versterkt de sociale cohesie en de veiligheid van mensen die in Norg wonen en verblijven.

Digitale voorzieningen

Volledige digitale ontsluiting is onmisbaar voor een ieder die in Norg woont, werkt, onderneemt en recreëert. Daarom is volledige digitale ontsluiting via zowel mobiel als vast netwerk van cruciaal belang voor de lokale leefbaarheid en economische ontwikkeling.

Fysieke infrastructuur

De ambitie is om de bereikbaarheid, veiligheid en begaanbaarheid van de fysieke infrastructuur in pleisterplaats Norg te behouden en waar nodig te versterken. Het centrum moet levendig en goed bereikbaar zijn. Daarvoor is onder meer behoud van openbaar vervoer essentieel. Pleisterplaats Norg is startpunt van recreatieve routes voor diverse gebruikers.

4.2 Op veldtocht door het Norger esdorpenlandschap

Waar staan de Norgervelden nu?

De Norgervelden of het Norger esdorpenlandschap is het beekdal- en coulisselandschap met vloeiende overgangen tussen historische essen, bossen, beekdalen en zandwegen. Het is ingebed tussen de beken de Slokkert en het Oostervoortsediep.

Het is een zeer aantrekkelijk gebied voor de natuurliefhebber die recreëert in de Norgerduinen. Zo is het unieke, prachtige Norgerholt het oudste bos van Nederland.

De Norgervelden is een gebied met agrarisch gebruik. Het gaat hierbij om kleinschalig weide- en akkerbouwgebied, uniek in soort en diversiteit. Ook de bewoning is van oudsher met name agrarisch. De Norgervelden zijn bereikbaar via paden, zandwegen en verharde wegen. Het deelgebied biedt volop mogelijkheden voor dagrecreatie in de vorm van fietsen en wandelen.

Waar willen we heen met de Norgervelden?

De Norgervelden moeten een gebied zijn, blijven en worden waar alle ingrediënten van het Drentse landschap samenkomen. Uitgangspunt is behoud, onderhoud, ontsluiting beleving en versterking van de cultuurhistorische, natuurlijke, landschappelijke en agrarische waarden. In samenhang met alle partijen is het Gebiedskompas (zie paragraaf 5.3) de gewenste manier om samen te werken aan de uitvoering van deze visie.

4.3 Struinen in de Molenduinen

Waar staat de Molenduinen nu?

Natuur, cultuurhistorie en landschap

Molenduinen toont Drenthe op zijn mooist. Prachtige, ongerepte, authentieke Drentse natuur met een variatie aan bos, heide en weide. Inheems bos met dennen wordt afgewisseld met hoge, droge gronden van voedselarm stuifzand, waardevol duingebied en heidevelden met bijbehorende dierenleven, een steeds zeldzamer natuurtype in de regio. Dit vormt een overgangsgebied naar loofbos.

Recreatie en vrijetijdseconomie

Binnen die natuur is er ruimte voor diverse sportieve activiteiten zoals wandelen, fietsen en schaatsen op de natuurijsbaan. Zwemmen kan er in het Molenduinbad Norg, in 2017 verkozen tot nationaal Zwembad van het Jaar.

Aan de rand van de Molenduinen ligt viersterren camping- en bungalowpark De Norgerberg, een luxe en gezellige familiecamping met uitstekende voorzieningen en volop activiteiten. Onder het motto gemoedelijk gastvrij genieten mag De Norgerberg zich scharen bij de nationale top van campings en recreatieparken.

De Molenduinen zijn aantrekkelijk voor de dagrecreant maar worden vooral bezocht door bewoners van Norg en bezoekers van de Norgerberg.

Wonen

De Molenduinen bestaat uit met name natuur en recreatieterrein. Uitzondering hierop vormt de zone De Tip, hier staan woningen en recreatiewoningen aan de Postmaatseweg en de Langeloërweg.

Fysieke infrastructuur

De infrastructuur bestaat aan de randen uit verharde wegen en in de bossen uit zandwegen. Er is weinig parkeermogelijkheid en de aanduidingen in het gebied zijn onvoldoende herkenbaar voor de toerist.

Waar willen we heen met de Molenduinen?

Natuur, cultuurhistorie en landschap

De natuur komt op 1 in de Molenduinen. Het natuurlijke, inheemse en diverse bos blijft in stand. Als onderdeel van Natuurnetwerk Nederland¹ wordt dit beschermd. Het bos biedt een grote variatie in soorten loofbomen en is een natuurlijke rustplaats voor dieren.

Ook is het bos gastheer voor de mens, die verantwoordelijkheid moet dragen in de vorm van zorgplicht voor het bos. Daarom is beheer van dit bos gericht op behoud van natuurwaarden. Aanpak van versnipperd eigendom bevordert effectief bosbeheer. Onderlinge verbinding en vergroting van relictten zoals de heideterreintjes, versterkt de aanwezige diversiteit in flora en fauna en maakt deze robuuster. Overlast door geluid, licht en luchtvervuiling wordt actief tegengegaan. De cultuurhistorische landschapselementen en de aanwezige historische sporen in Molenduinen worden beschermd.

Recreatie en vrijetijdseconomie

De recreatieve voorzieningen zijn toegespitst op de beleving van educatie en de bijzondere natuurwaarden.

Camping en recreatiepark De Norgerberg is binnen de Molenduinen het recreatief kloppend hart. Dit park krijgt ruimte om te excelleren, door product- en conceptontwikkeling, innovatie en herontwikkeling te stimuleren binnen de bestaande mogelijkheden.

Wonen

Binnen de Molenduinen is er geen ruimte voor wonen. Uitzondering hierop vormt de zone De Tip, waar een transformatieopgave voor de hand ligt. In dit gebied is, onder voorwaarden, de mogelijkheid aanwezig om er te verblijven.

Fysieke infrastructuur

Een goed ingerichte parkeerplek, als startpunt voor recreatieve routes, is wenselijk. Op de juiste locatie draagt het bij aan een goede zonering van gebruik van het bosgebied. Meer toegankelijke informatie voor bewoners en bezoekers van de omgeving versterkt het educatieve en toeristisch-recreatieve karakter verder. Ook uitbreiding van voorzieningen en activiteiten kan bijdragen, maar deze zijn enkel wenselijk als ze naadloos passen in het karakter van het natuurbos. Openbare verlichting en verharding van onverharde paden in het bos is onwenselijk.

¹ Natuur Netwerk Nederland (NNN) is sinds 2013 de naam van de ecologische hoofdstructuur van Nederland: een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland. Het vormt een belangrijk onderdeel van het natuurbeleid.

4.4 Op pad in de Langeloërduinen

Waar staat de Langeloërduinen nu?

Bos, natuur en landschap

De Langeloërduinen is een gebied met gemengd inheems en uitheems bos en duinen. Het is een geaccidenteerd gebied met open zandvlakten, zandverstuivingen en zandwegen. Het gebied valt, evenals de Molenduinen en de Oosterduinen onder het Natuurnetwerk Nederland.

Recreatie en vrijetijdseconomie

De Langeloërduinen is bereikbaar voor actieve recreatie waarbij de natuur leidend is. Op zondag is het hier vaak een drukte van belang. Hier is onder meer Natuurvrienden Norg te vinden, van oorsprong een kampeervereniging van liefhebbers van groen en natuurvrienden. Natuurvrienden Norg is te vinden in een bos waar flora en fauna de boventoon voeren, waar mensen 's ochtends wakker worden van fluitende vogels en zonnestralen door het bladerdak.

Boscamping Langeloërduinen is een van de mooiste boscampings van Drenthe. Een fantastische, rustige plek voor iedereen die graag kampeert in alle vrijheid, zonder laantjes en vaste plaatsen. Hier heerst het echte kampeergevoel van vrijheid en natuurbeleving.

Fysieke & digitale infrastructuur

De Langeloërduinen worden begrensd door de doorgaande weg N373 en het zandpad Roeghoornweg. Binnen het gebied zijn naast de toegangspaden naar Natuurvrienden en boscamping Langeloërduinen met name rustige, kleine bospaden en beleefpaden te vinden. Punten van zorg zijn de verkeersveiligheid op de doorgaande wegen en ontoereikende parkeervoorzieningen. Het mobiele netwerk is hier uitgesproken slecht, het vertoont vele witte vlekken.

Waar willen we heen met de Langeloërduinen?

Bos, natuur en landschap

In Langeloërduinen ligt de nadruk op behoud en herstel van het natuurlijke karakter van het bos en de oude, cultuurhistorische sporen. Het open zandgebied is kenmerkend voor de Langeloërduinen en wordt behouden.

Recreatie en vrijetijdseconomie

In Langeloërduinen is behoud van de uitstekende voorzieningen van verblijfsrecreatie wenselijk. Verdere ontwikkeling en uitbreiding van dagrecreatie is er mogelijk zonder een verdere toename van het aantal paden. Hierbij is de natuur leidend, met handhaving en verdere ontwikkeling van het bosbeeld. Een duidelijke routepadestructuur met zonering voor diverse recreatieve gebruikers is wenselijk.

Fysieke veiligheid & infrastructuur

Verplaatsing en uitbreiding van parkeervoorzieningen, aanvullende snelheidsbeperkende maatregelen en verbetering van vindbaarheid kunnen een grote impact hebben op verbetering van de verkeersveiligheid. Ook in Langeloërduinen moet de bereikbaarheid voor hulpdiensten op orde zijn. Openbare verlichting en verharding van onverharde paden in het bos is onwenselijk.

Digitale voorzieningen

Zowel vanwege veiligheid als vanuit de toeristisch-recreatieve behoefte is volledige dekking van het mobiele netwerk wenselijk.

4.5 Een ontdekkingsreis door Oosterduinen

Waar staat de Oosterduinen nu?

Bos, natuur en landschap

De Oosterduinen is een woonbos met een mix van inheemse en uitheemse begroeiing. Er komt veel wild voor, onder meer reeën, vossen, vogels en klein wild. Ook dit deelgebied valt onder het Natuurnetwerk Nederland.

Recreatie en vrijetijdseconomie

Het deelgebied Oosterduinen is bosgebied dat sinds de jaren vijftig in trek is als recreatiegebied, oorspronkelijk in belangrijke mate voor inwoners van de stad Groningen. De Oosterduinen is geschikt voor verblijfsrecreatie en activiteiten van dagrecreatie met de focus op bosbeleving.

Wonen

Er zijn in Oosterduinen ruim vierhonderd recreatiewoningen te vinden die deels permanent worden bewoond, deels recreatief worden gebruikt door de eigenaren en deels recreatief worden verhuurd. De ruimtelijke kwaliteit, staat van onderhoud en gebruik van de bebouwing, kwaliteit van erven en erfafscheidingen variëren van zeer slecht tot zeer goed.

Sociale en fysieke veiligheid

De sociale veiligheid in de Oosterduinen laat te wensen over. Door leegstand en in zekere mate ook verpaupering ontstaat er een gevoel van onveiligheid. Dit werkt mogelijk meer criminele activiteiten in de hand. In de Norgerduinen worden recreatiewoningen tijdelijk verhuurd aan mensen met sociaal-maatschappelijke problematiek. Sociale cohesie of naoberschap wordt niet optimaal gevoeld.

Ook de fysieke veiligheid in de Oosterduinen is onvoldoende. De inrichting en infrastructuur zijn in diverse delen van de Oosterduinen ondoorzichtig. Wegnamen, huisnummers en ingangen van erven zijn in sommige gevallen onduidelijk. Hulpdiensten kunnen er vele huizen niet binnen de wettelijk vereiste twintig minuten bereiken. Sommige toegangspaden naar de woningen zijn smaller dan de minimaal vereiste 3,5 meter en hulpdiensten hebben last van obstakels zoals wegversperringen, overhangende bomen en struiken zijn en onvoldoende ruime bochten.

Verder zijn mobiele verbindingen er slecht, wat bereikbaarheid door hulpdiensten in de weg staat.

Fysieke infrastructuur

Bewoners en bezoekers ervaren de in- en uitritten van en naar het woonbos als gevaarlijk. Snelheidsbeperkende maatregelen op de doorgaande wegen hebben in onvoldoende mate het beoogde effect. Ook de zichtbaarheid van de toeritten wordt als onvoldoende ervaren. De onverharde en halfverharde wegen verkeren in matige tot slechte staat. Er is sprake van achterstallig onderhoud. De private en particuliere eigenaren hebben onderhoudsplicht, maar krijgen te maken met hoge onderhoudskosten. Dit is een obstakel voor uitvoering van benodigd onderhoud. Ook laat de vindbaarheid van wegen en woningen in het woonbos veel te wensen over.

Waar willen we heen met de Oosterduinen?

Bos, natuur en landschap

De Oosterduinen blijft een woon- en verblijfsbos. De erven van de recreatiewoningen sluiten aan op de bosomgeving. Natuurherstel en – onderhoud zijn essentieel voor de natuurlijke waarde van deze omgeving. Hierbij is er geen ruimte is voor uitheemse beplanting. Het bosbeeld laat een goede balans zien tussen oude bomen, jonge bomen en struiken. De wens bestaat om de bestaande zandvlaktes open te houden.

Recreatie en vrijetijdseconomie

Beleving van de boswaarden is de bindende factor in dagrecreatie en verblijfsrecreatie. Het aanbod van recreatiewoningen in de Oosterduinen draagt bij aan het economisch rendement van heel Norg.

Wonen

De Oosterduinen is een woon- en verblijfsbos. Voor de Oosterduinen geldt dat een transformatieopgave voor de hand ligt. In dit gebied is, onder voorwaarden, de mogelijkheid aanwezig om er te verblijven.

Sociale veiligheid

Structurele aanwezigheid van mensen in de Oosterduinen kan de sociale veiligheid in de Oosterduinen een impuls geven in de vorm van modern naoberschap of sociale controle. Naoberschap bestaat niet zonder intensieve samenwerking. Deze samenwerking moet zowel vorm krijgen bij signalering, planvorming als uitvoering van werkzaamheden in de omgeving. Partijen die wonen, werken en ondernemen in de omgeving zetten zich actief en proactief in voor een sociaal veilige omgeving, zowel in preventief als repressief opzicht. Verbindende activiteiten creëren sociale samenhang binnen de bewoners en gebruikers met zeer uiteenlopende sociale achtergronden.

Fysieke veiligheid

De fysieke veiligheid is in de eerste plaats gericht op een goede bereikbaarheid door bewoners, bezoekers en vooral de hulpdiensten. Ook toename van de brandveiligheid van de woningen en terreinen van de Oosterduinen is van groot belang. Actieve handhaving op het gebied van verkeersveiligheid en afval verbetert de fysieke veiligheid en het veiligheidsgevoel.

Digitale voorzieningen

Zowel vanwege veiligheid als vanuit de toeristisch-recreatieve behoefte is volledige dekking van het mobiele netwerk wenselijk.

Fysieke infrastructuur

Openbare verlichting en verharding van onverharde paden in het bos is onwenselijk. De entrees moeten kwalitatief hoogwaardig zijn en op de kruisingen met doorgaande wegen ligt de focus op verkeersveiligheid. Voor bevordering van de vindbaarheid lijkt herinrichting van het woonbos met unieke aanduiding van wegen en huisnummers volgens het elders gangbare regime de beste aanpak.

Hoofdstuk 5

Expeditie Norgerduinen, de strategie

We hebben nu aangegeven wat onze visie is voor de Norgerduinen, welke gidsprincipes we hebben geformuleerd, welke doelen we nastreven voor bos natuur & landschap, recreatie & vrijetijdseconomie, wonen, voorzieningen, veiligheid en digitale en fysieke infrastructuur. En welke visie en doelen we nastreven voor de deelgebieden Pleisterplaats Norg, Norgervelden, Molenduinen, Langeloërduinen en de Oosterduinen.

In dit hoofdstuk nemen we u mee in de voorstellen hoe wij onze visie tot uitvoering kunnen brengen. Deze strategie bevat de basis voor projectmatige invulling van de Expeditie Norgerduinen, de diverse deelvisies geven hiervoor de handvatten en de gidsprincipes houvast.

Transformatieopgaven

De strategie bij deze opgaven is gericht op het creëren van publieke en maatschappelijke meerwaarde, landschappelijke en natuurlijke meerwaarde (in het deelgebied of breder in de Norgerduinen). Een beeldkwaliteitsplan is de start waarbij een georganiseerde partij, in de vorm van een verenging van eigenaren het proces oppakt. Aandachtspunten zijn de ladder van duurzame verstedelijking, aandacht voor de sociaal-maatschappelijke problematiek, de juridische aspecten en de doelstellingen vanuit het Natuurnetwerk Nederland. Kansen liggen in mogelijkheden voor ruilverkaveling, het opstellen van een bospaspoort die inzicht geeft in gewenste kwaliteit van het bos en gebruik maken van expertise van de (nog op te richten) taskforce Vitale Vakantieparken (zie paragraaf 6.2).

Behoud en versterking bos, natuur en landschap

De strategie bij deze opgaven is vooral gebruik te maken van Naoberschap 2.0. Hierbij werken we samen met de beherende partijen aan de opgaven die deze doelen tot uitvoer kunnen brengen. Aandachtspunt is het zoeken naar een goede zonering van natuur, recreatieve voorzieningen en infrastructuur en verblijf. Kansen liggen in de sanering van vervallen panden waarbij de ondergrond wordt ingericht voor natuur en het bospaspoort.

Norg, het toeristisch kloppend hart van de Kop van Drenthe

De strategie bij het versterken en vergroten van de toeristische potentie van Norg is gericht op samenwerking met onder meer de Stichting Kop van Drenthe en breder met terrein beherende organisaties, plaatselijke belangenorganisatie en de recreatie- en horecaondernemers in en om Norg. Aandachtspunten liggen in de randvoorwaarden die zijn gesteld voor het behoud van de natuurwaarden, cultuurhistorische waarden, economische rendement en de leefbaarheid van het dorp en de deelgebieden binnen de Norgerduinen. De recreatieve visies zoals gemeente en terreinbeherende organisaties hebben vormen uitgangspunt. Kansen liggen er in het verder excelleren van goedlopende recreatiebedrijven en -terreinen en het afkomen van slecht aanbod binnen de transformatiegebieden. De Norg- app is bij uitstek het communicatieve middel voor de bezoekers, bewoners en ondernemers in Norg en omgeving.

Een fysiek en sociaal veilig Norgerduinen

De strategie om de veiligheid te verhogen ligt in de Norgerduinen ligt enerzijds in uitvoering van diverse projecten die hier aan bijdragen en anderzijds aan het verder onderling versterken van het naoberschap. Aandachtspunt is dat naoberschap niet kan bestaan zonder intensieve samenwerking en de aandacht voor mensen met sociaal-maatschappelijke problematiek. Kansen liggen bij de transformatieopgaven en in de Norg-app.

Fysieke en digitale infrastructuur

Infrastructuur verbindt gebieden en mensen. De strategie is gericht op het verbeteren en veilig houden van deze infrastructuur. Aandachtspunten liggen vooral bij de veiligheidsaspecten van de infrastructuur en de kosten/baten. Kansen liggen er vooral in projecten die hier aan bijdragen.

Projectvoorstellen

Door de werkgroepen zijn verschillende projecten aangedragen. Daarnaast volgt uit bovenstaande strategie ook een eerste aanzet voor projectvoorstellen. Hieronder een eerste aanzet van projecten welke tijdens de komende reis verder kan en zal worden aangevuld.

- Realiseren Norg- app
- Uitbreiding parkeervoorzieningen ten behoeve van recreatieve startpunten
- Ontwikkelen bospaspoort
- ...(de komende week zal deze lijst aangescherpt worden)

De Expeditie Norgerduinen in haar context

6.1 Op Expeditie, de afgelegde reis

Al heel lang spreken partijen in Norg en de Norgerduinen met elkaar over recreatiegebieden en recreatiewoningen. De ontstane situatie rond permanente bewoning en het handhaven of gedogen daarvan en de kwaliteiten en kenmerken van het bosgebied brengt al vele jaren onduidelijkheden met zich mee. En die omstandigheden zijn de laatste jaren zeker niet verbeterd.

Brede werkgroep

Medio 2016 vroeg de gemeenteraad van de gemeente Noordenveld het college om in overleg met de provincie Drenthe te komen tot een oplossing voor het gebied De Tip (Postmaatseweg-Langeloërweg) binnen de Norgerduinen. De gemeente zocht hiervoor breed draagvlak en riep daarom een brede werkgroep in het leven. Het eerste wapenfeit van deze werkgroep was de organisatie van een symposium. Deze werkgroep bestond en bestaat uit Dorpsbelangen Norg, Staatsbosbeheer, de provincie Drenthe, Zakenkring Norg, stichting Norgerduinen, Markenoten van het Westeinde, VvE Oosterduinen, een afvaardiging vanuit de recreatiesector, de Natuur- en Milieufederatie en de gemeente Noordenveld.

Eerste symposium

De opkomst was overweldigend bij dit symposium 14 oktober 2016 in de Brinkhof in Norg. Het bleek het startschot voor een traject richting een duurzame oplossing voor Norgerduinen. Wethouder Henk Kusters, gedeputeerde Tjisse Stelpstra en vrijetijdseconoom Han Verheyden hielden eerst inleidingen. Vervolgens kregen de aanwezigen tijdens een werksessie de vraag voorgelegd om door de bril van ondernemers, bewoners of recreanten naar het gebied te kijken. Wethouder Kusters gaf hierbij aan dat hij via een visie wil komen tot een duurzame oplossing. De uitkomsten van deze werksessie zouden worden meegenomen in de visie.

Tweede symposium

Ook bij het tweede symposium, op 14 februari 2017, was de zaal afgeladen vol. De uitkomsten van het eerste symposium werden er gepresenteerd. Ook werden alle aanwezigen opgeroepen om mee te werken aan de totstandkoming van een visie. Sterre Brummel van de Rijksuniversiteit Groningen hield er een presentatie over de ontstaansgeschiedenis van Norg en de Norgerduinen. En Albert Koele van VvE Oosterduinen vertelde over het traject 'Wij maken het mooier', dat de VvE samen met de Natuur- en Milieufederatie Drenthe inging.

Uitkomsten werksessie

Bij de presentatie van de uitkomsten van het eerste symposium, beaamden de aanwezigen de herkenbaarheid van deze uitkomsten. Uit de uitkomsten van deze werksessie werden door middel van een brainstorm verder uitgediept aan de hand van de zes thema's Bos, Natuur & Landschap, Toerisme & Vrijtijdseconomie, Wonen, Veiligheid, Infrastructuur en Voorzieningen. Veel aanwezigen gaven gehoor aan de oproep om zich aan te melden voor het maken van een visie op één van deze zes thema's. Bijna 40 enthousiaste betrokkenen kregen tijdens dit tweede symposium instructies om aan de slag te kunnen.

Provinciale gidsprincipes

De provincie Drenthe participeert actief in deze aanpak. Zo gaf de provincie bij de start van het transformatieproces helderheid over de ruimtelijke gidsprincipes die de provincie voor het betreffende gebied hanteert. Sluitstuk van het stapsgewijs te doorlopen proces zou het eventueel toestaan van permanente bewoning kunnen zijn. Uitgangspunten bij omzetting naar permanente bewoning zijn in ieder geval een gebiedsgerichte benadering met locatie specifieke afwegingen. Ook moet er ruimtelijke, maatschappelijke, ecologische of landschappelijke meerwaarde ontstaan. Verder moet aan het overige provinciaal beleid op het vlak van onder meer wonen en natuur worden voldaan en aan wettelijke normen.

Derde symposium

De zes werkgroepen gingen de eerste helft van 2017 hard aan de slag met hun respectievelijke deelvisies. Zij maakten hierbij gebruik van input van velen. Tijdens een wederom zeer drukbezocht derde symposium op 27 juni presenteerden zij hun deelvisies. Het waren zes prachtige presentaties. De aanwezigen mochten na afloop van elke presentatie de betreffende deelvisie beoordelen op de inhoud. Alle deelvisies werden goed ontvangen. En de aanwezigen waren positief over de samenvoeging van deze zes visies tot één eindvisie.

In aanloop naar de brede conceptvisie

De brede werkgroep ging vervolgens samen met een afvaardiging vanuit elke werkgroep met behulp van een tekstschrijver aan de slag met het schrijven van deze brede conceptvisie voor de Norgerduinen. Voor u ligt een brede concept visie die recht moet doen aan alle geleverde input, van alle betrokken partijen.

Presentatie brede conceptvisie

Op 14 november 2017 wil de brede werkgroep dit concept presenteren. In de periode hieraan voorafgaand vragen we iedereen in Norg en omgeving op zo veel mogelijk manieren om op dit concept te reageren met hun eigen inbreng te leveren. Ook tijdens het symposium is er gelegenheid om te reageren.

In aanloop naar de definitieve visie

Na 14 november worden alle opmerkingen verwerkt. De concept-visie kan aangepast worden op onderdelen, groot of klein, in overleg met de brede werkgroep. Niet alle inbreng gaat mee in de eindvisie, zoals niet alle inhoud van de deelvisies meegaat in de visie op de Norgerduinen. Op deze manier werken wij stap voor stap toe naar een definitieve eindvisie. Dit moet een sterk fundament vormen, op basis waarvan wij daadwerkelijk aan de slag kunnen. Want veel belangrijker dan een visie is de praktische uitvoering om de geformuleerde doelen te halen.

Definitieve visie

Het college van B&W krijgt uiteindelijk de definitieve visie ter vaststelling aangeboden. Hierna is het de beurt aan de gemeenteraad om deze visie vast te stellen. Gezien het interactieve, integrale proces van totstandkoming adviseren wij de Raad om af te zien van inspraak, wat gezien de interactieve wijze van beleidsvorming zonder een vooraf door de gemeente opgesteld ontwerp mogelijk is op basis van artikel 2, vierde lid. De kracht van deze visie is juist dat het in gezamenlijkheid is opgesteld door alle deelnemers aan het proces.

6.2 Omgevingsvisies, Vitale Vakantieparken & Rapport Metafoor

Parallel aan dit proces werkte Provincie Drenthe aan de revisie van de Drentse Omgevingsvisie. Daarnaast loopt op Drentse schaal de integrale aanpak Vitale Vakantieparken.

Provinciale omgevingsvisie

Onderdeel van de provinciale omgevingsvisie is de toetssteen Vrijtijdseconomie. De revitalisering van de verblijfsrecreatie krijgt in de provincie Drenthe vorm in een langjarige, integrale en programmatische aanpak. De insteek is maatwerk op basis van het uitgangspunt 'één park één plan'. De provincie Drenthe zet in op een nauwe samenwerking met de gemeenten en de recreatiesector. De problematiek rond revitalisering van verblijfsrecreatie overstijgt de gemeentegrenzen. Ingrepen in de ene gemeente kunnen invloed op situaties in andere gemeenten. Het provinciaal belang van deze revitalisering is behoud en vergroting van werkgelegenheid, leefbaarheid op het platteland en dorpen en het vergroten van de bestedingen in de verblijfsrecreatie.

Gidsprincipes

De provincie participeert actief in deze aanpak. Zo krijgen eigenaren en gemeenten bij de start van een transitieproces helderheid over de provinciale ruimtelijke gidsprincipes die voor de desbetreffende locatie gelden. Binnen dit proces worden verschillende stappen doorlopen waarbij het sluitstuk het eventueel toestaan van permanente bewoning zou kunnen zijn. Uitgangspunten bij omzetting naar permanente bewoning zijn in ieder geval:

- een gebiedsgerichte benadering met locatie specifieke afwegingen

- ruimtelijke, maatschappelijke, ecologische en/of landschappelijke meerwaarde
- ontwikkelingen moeten voldoen aan het overige provinciaal beleid op het gebied van onder meer wonen en natuur etc.
- ontwikkelingen moeten voldoen aan wettelijke normen

Investeringsen

Bij transformatie van een park naar een woonbestemming en het realiseren van de genoemde meerwaarde kan sprake van noodzakelijke investeringen. Deze investeringen kunnen als onderdeel van het plan voor de betreffende locatie (deels) worden bekostigd uit de waardevermeerdering van de recreatiewoningen als gevolg van de bestemmingswijziging.

Expeditie Norgerduinen en Vitale Vakantieparken

Expeditie Norgerduinen maakt deel uit van de integrale aanpak Vitale Vakantieparken Drenthe 2018-2024. Drenthe breed onderzoek wees uit dat slechts 40% van de Drentse verblijfsrecreatiesector vitaal is. Problemen zijn niet eendimensionaal, wel gemeentegrensoverstijgend. Daarom is een integrale, langjarige aanpak geleverd. In deze aanpak committeren alle Drentse gemeenten, het Recreatieschap, RECRON en de provincie Drenthe een integrale, daadkrachtige en gezamenlijke aanpak voor de revitalisering van Drentse vakantieparken. Op basis van economische, fysiek-ruimtelijke, volkshuisvestelijke en sociaal-maatschappelijke factoren wordt zorgvuldig maatwerk toegepast onder de noemer 'Eén park, één plan'. Binnen Vitale Vakantieparken worden kennis en expertise gedeeld en verbindingen gelegd tussen economie en ecologie.

Transformeren en excelleren

De sporen transformeren en excelleren moeten leiden tot een vitale Drentse verblijfsrecreatiesector in 2025. Excelleren behelst het vergroten van de kopgroep excellente bedrijven vitale parken én parken met potentie te faciliteren bij innovatie en eigentijdse product-ontwikkeling. Transformeren behelst het begeleiden van terreinen zonder recreatieve kwaliteit en perspectief en met sociaal-maatschappelijke problematiek naar een passende bestemming. Herbestemming en herontwikkeling zorgen voor afbouw van het aandeel parken dat hun toeristisch-recreatieve functie heeft verloren.:

'In 2025 voorzien wij een bloeiende verblijfsrecreatiesector in Drenthe. Drenthe is dé vrijetijdsprovincie van Nederland. Het is dé plek om actief te ontspannen, te genieten en te ontdekken. Op bruisende, vitale vakantieparken worden door topondernemers innovatieve leisureconcepten toegepast, die een duidelijke aantrekkingskracht hebben op een groeiende stroom toeristen: uit binnen- en buitenland. De bestedingen in toerisme en recreatie zijn significant toegenomen, evenals de werkgelegenheid in de sector. De Drentse vakantieparken vormen het kloppend hart van de verblijfsrecreatiesector. Parken die als koploper in de sector bekend stonden, hebben die excellente positie verder

uitgebouwd en zijn ondernemingen met allure, behorend tot de beste vakantieparken van Europa. Parken waar sprake was van een beperkt toekomstperspectief, zijn inmiddels getransformeerd. Daarbij zijn economische en ruimtelijke ontwikkelingen en afwegingen hand in hand gegaan. Door een integrale, daadkrachtige, langjarige en gezamenlijke aanpak, bloeit de verblijfsrecreatiesector als nooit tevoren.'

Lees het volledige rapport op <http://www.provinciedrenthe.nl/@125307/drenthe-slag/>.

Omgevingsvisie gemeente Noordenveld

In dit Omgevingsvisie gemeente Noordenveld is te zien wat de gemeente Noordenveld in het jaar 2030 uniek maakt op het sociale en fysieke domein. Deze visie is de basis voor de gemeentelijke Programma's op de kernwaarden leefbaar, groen, ondernemend, duurzaam en transparant. Samen Doen is hierbij uitgangspunt. In de Omgevingsvisie van de gemeente Noordenveld is de wens opgenomen om voor de Norgerduinen tot een visie te komen. De kernwaarden uit de Omgevingsvisie zijn opgenomen als gidsprincipes voor de Expeditie Norgerduinen.

Rapport Metafoor

In opdracht van de gemeenteraad van Noordenveld voerde Metafoor Ruimtelijke Ontwikkelingen BV in 2014 onderzoek uit naar recreatiewoningen aan De Tip (Postmaatseweg-Langeloërweg). Uit het onderzoeksrapport kwamen de volgende aanbevelingen naar voren voor het gebied De Tip (Postmaatseweg-Langeloërweg):

"Voor een definitieve oplossing op langere termijn zou moeten worden gestreefd naar een omzetting van de recreatiebestemming naar een woonbestemming voor die woningen die aan de voorwaarden kunnen voldoen in De Tip (Postmaatseweg-Langeloërweg). Het ligt voor de hand dat het streven van de gemeente er op zou moeten zijn gericht om ook voor de recreatiewoningen binnen het onderzoeksgebied, De Tip (Postmaatseweg-Langeloërweg), die aan de eisen volgens de voorwaarden voor een bestemmingswijziging kunnen voldoen, op langere termijn een woonbestemming te geven. Dat op grond van de voorwaarden van de voormalige gemeente Norg uit 1996 plus het extra criterium van "een goede ruimtelijke ordening" volgens letter B in tabel II van dit rapport (zie conclusie 3). Bij de beoordeling of de bestemming van recreatiewoning naar gewone woning kan worden gewijzigd dienen immers vooral de stedenbouwkundige en ruimtelijke voorwaarden een rol te spelen."

Het rapport deed verder een aanbeveling voor de hele Norgerduinen:

“Indien wordt overgegaan tot het besluit voor herbestemming van recreatiewoningen in De Tip (Postmaatseweg-Langeloërweg) die aan de voorwaarden voor een bestemmingswijziging kunnen voldoen, dan dient onzes inziens in verband met precedentwerking dit beleid ook geïmplementeerd te worden in de andere delen van de voormalige gemeente Norg. Daartoe wordt aanbevolen om het onderzoek uit 1996 alsnog over te doen voor het gehele grondgebied van de voormalige gemeente Norg.”

6.3 Gebiedskompas Norger Esdorpenlandschap

Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten ontwikkelden in samenwerking met vele partijen uit de omgeving aan het gebiedskompas voor het Norger esdorpenlandschap.

Het Norger esdorpenlandschap is groter dan de Norgerduinen. De wensen vanuit de Norgerduinen voor de 'Norger Velden' worden meegegeven aan het Naoberschap-overleg 2.0 dat in oprichting is. Dit om de ambities uit het Gebiedskompas te behalen.

(nadere info volgt)